



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.006.02.2017
P/17/025

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach
ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice
T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30
lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/025 - Współpraca szkół z rodzicami w realizacji zadań wychowawczych ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler	Wiesław Pietrzyk, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/136/2017 z dnia 9 maja 2017 r. i nr LKA/183/2017 z 26 czerwca 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa nr 42 im. Józefy Kantorówny ² w Katowicach (40-374), ul. Wiosny Ludów 22 ³ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Joanna Nowakowska, Dyrektor Szkoły ⁴ . (dowód: akta kontroli str. 3-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie
oceny ogólnej

W ocenie NIK Szkoła właściwie realizowała zadania wychowawcze, współpracując w tym zakresie z rodzicami uczniów i środowiskiem lokalnym.

Powyższą ocenę uzasadnia w szczególności zapewnienie rodzicom optymalnych warunków wyboru Rady Rodziców, zgodnie z zasadami określonymi w przepisach ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁵ oraz możliwości korzystania przez Radę Rodziców ze swoich ustawowych uprawnień do kształtowania realizowanych w szkole zadań w ramach programów: wychowawczego i profilaktyki, a także opiniowania propozycji oceny dorobku zawodowego nauczycieli ubiegających się o kolejny stopień awansu zawodowego.

Szkoła prawidłowo realizowała programy wychowawczy i profilaktyki, uchwalane przez Radę Rodziców w porozumieniu z Radą Pedagogiczną. Zastosowany tryb pracy nad programami i sposób ich uchwalenia były zgodne z przepisami ustawy o systemie oświaty. Zapewniony był także bieżący monitoring stopnia realizacji tych programów.

Szkoła umożliwiała, na początku każdego roku szkolnego, uczniom oraz ich rodzicom zapoznanie się z wewnątrzszkolnym systemem oceniania, którego zasady upubliczniono też na stronie internetowej BIP Szkoły. Prawidłowo diagnozowano szkolne problemy wychowawcze i podejmowano działania w celu ich ograniczenia, m.in. zapewniając wysoki poziom uczestnictwa uczniów w Środowiskowym Programie Profilaktyczno-Wychowawczym „Alternatywa”⁶.

Pośród uczniów Szkoły odnotowano wzrost liczby ocen wzorowych z zachowania oraz wzrastający poziom frekwencji na zajęciach szkolnych w roku szkolnym 2016/2017.⁷

¹ Okres objęty kontrolą obejmował lata szkolne 2014/2015 – 2016/2017 (do czasu zakończenia kontroli).

² Szkole nadano imię przed okresem objętym kontrolą, tj. 24 października 2007 r.

³ Zwana dalej „Szkołą”, nr REGON 000722609.

⁴ Zwana dalej „Dyrektorem”.

⁵ Dz. U. z 2016 r., poz. 1943 ze zm., dalej zwana „ustawą o systemie oświaty”.

⁶ W okresie objętym kontrolą był realizowany w ramach Programów profilaktyki Szkoły i polegał na organizacji wszechstronnych zajęć pozalekcyjnych w celu zapewnienia uczniom alternatywnych form spędzania wolnego czasu.

⁷ Średni poziom frekwencji w roku szkolnym wynosił 85,38 %.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Współpraca szkoły z rodzicami i środowiskiem lokalnym w zakresie tworzenia optymalnych warunków do realizacji działalności wychowawczej

W latach szkolnych 2014/2015, 2015/2016, 2016/2017 w Szkole utworzono odpowiednio: 14, 15 i 15 klas, do których uczęszczało odpowiednio 319, 309 i 286 uczniów. Liczba uczniów w klasach I-III poza jednym przypadkiem⁸ wynosiła od 15 do 25 osób, zaś stan liczbowy oddziałów III-VI poza jednym przypadkiem⁹ wynosił od 13 do 25 uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 6-8)

1.1. Współpraca szkoły z radą rodziców.

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą nie skorzystano z możliwości powołania w Szkole rady szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 9, 10-24, 25-36, 37-56, 57, 81, 83)

Funkcjonująca w Szkole Rada Rodziców¹⁰, zgodnie ze Statutem Szkoły¹¹ działała na podstawie Regulaminu¹², w którym określono jej wewnętrzną strukturę, sposób pracy oraz tryb przeprowadzania wyborów do rad oddziałowych i przedstawicieli rad oddziałowych do Rady, a także zasady wydatkowania jej funduszu.

Kompetencje Rady określone w Statucie Szkoły oraz w Regulaminie Rady były zgodne z przepisami ustawy o systemie oświaty, ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta nauczyciela¹³ oraz innymi przepisami prawa w oświacie.

(dowód: akta kontroli str. 50, 59-60, 58-80, 70-71, 87-134, 172-175)

Regulamin Rady Rodziców określał zasady wyboru rad oddziałowych, które zgodnie z § 6 pkt 2 Regulaminu, powinny być przeprowadzane na pierwszym zebraniu przedstawicieli oddziałowych rad rodziców w każdym roku szkolnym, zwoływanym przez Dyrektora w terminie do 30 września roku szkolnego, z zastrzeżeniem, że do 30 września w II roku kadencji przeprowadzane powinny być wybory uzupełniające Prezydium Rady Rodziców, a do 30 września po upływie kadencji przeprowadzane powinny być wybory do nowego Prezydium Rady Rodziców. Stosownie do § 19 pkt 1 ww. regulaminu w skład Rady powinno wchodzić po jednym przedstawicielu rad klasowych wyłanianych corocznie w tajnych wyborach przez zebranie rodziców uczniów danej klasy.

Z protokołów zebrań Rady wynika, że zgodnie z § 7 pkt 1 Regulaminu Rady, funkcjonowała ona w trybie kadencji dwuletnich w latach szkolnych 2013/2014-2014/2015 i 2015/2016-2016/2017. W celu bieżącego kierowania pracą Rady w okresie między zebraniem, Rada zgodnie z § 6 pkt 1 regulaminu wybrała Prezydium Rady Rodziców na czas trwania kadencji (lata szkolne 2013/2014 - 2014/2015 i 2015/2016 - 2016/2017¹⁴) w składzie czteroosobowym, tj. przewodniczący, jego zastępca, sekretarz oraz skarbnik. Na stronie internetowej

⁸ W roku szkolnym 2014/2015 klasa III a liczyła 27 uczniów.

⁹ W roku szkolnym 2014/2015 klasa VI b liczyła 26 uczniów.

¹⁰ Zwana dalej również „Radą”.

¹¹ Statut z 29 listopada 2012 r. (uchwała Rady Pedagogicznej nr 6/2012/2013).

¹² Regulamin Rady Rodziców z dnia 18 maja 2010 r. i z dnia 26 stycznia 2016 r. Zwany dalej „Regulaminem Rady”.

¹³ Dz. U. z 2016 r. poz. 1379, ze zm.

¹⁴ Wyboru dokonano w dniu 24 września 2015 r.

Szkoły, w zakładce „Rada Rodziców”, zamieszczone były informacje o składzie Prezydium Rady (4 osoby) oraz Komisji Rewizyjnej (3 osoby).

(dowód: akta kontroli str. 60, 71, 135-158, 143-147, 162-164, 170-171, 172-175)

Wyniki ankiety przeprowadzonej wśród rodziców uczniów wykazały, że przy wyborze przedstawicieli do Rady dochowano tajności głosowania, co potwierdziło 93 % ankietowanych rodziców¹⁵.

(dowód: akta kontroli str. 176-182, 183)

Wytworzona przez Radę dokumentacja jej działalności była niekompletna. Braki dotyczyły m.in.: planów i sprawozdań, list obecności i protokołów z zebrań oraz dokumentów finansowych, tj. takich, których prowadzenie przewiduje Regulamin Rady.

(dowód: akta kontroli str. 72, 75-79, 159, 162-164, 159-175, 184-192)

Zgromadzone przez Radę fundusze pozyskane były wyłącznie z dobrowolnych składek rodziców. Środków tych nie przekazywano na konto Szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 66, 78, 146)

W latach szkolnych 2015/2016 i 2016/2017 wpływy na fundusz Rady wynosiły odpowiednio: 4 125 zł i 4 340 zł i pochodziły całkowicie z wpłat rodziców uczniów. Wydatki wyniosły w tych latach odpowiednio: 2 458 zł i 3 754 zł.

(dowód: akta kontroli str. 165, 191-192, 193-200)

W roku szkolnym 2015/2016 Rada dysponowała funduszem w wysokości 4 556 zł, (łącznie z niewydatkowanymi środkami z poprzedniego roku szkolnego w wysokości 431 zł), z tego rozdysponowała kwotę w wysokości 2 458 zł. Środki te przeznaczono na cele wskazane w Regulaminie Rady rodziców¹⁶, tj.:

- 1 221 zł przeznaczono na kwiaty, kosze prezentowe (266 zł), zakup książek dla biblioteki (270 zł), nagrody za udział uczniów w konkursach (250 zł), artykuły biurowe, przelewy Rady (58 zł), lody dla dzieci na dzień dziecka (225 zł), listy gratulacyjne, dyplomy dla dzieci (152 zł),
- 1 237 zł przekazano, zgodnie z planem finansowym Rady, do dyspozycji radom oddziałowym, które dokonały w ciągu roku szkolnego wpłat na rzecz Rady rodziców¹⁷.

(dowód: akta kontroli str. 186-187, 191)

Badanie ankietowe 57 rodziców uczniów wykazało, że 78,9% z nich potwierdziło dobrowolność składek, a 86% wysokość składek uznało za wystarczającą. W ocenie ankietowanych, cele, na które wydatkowano środki funduszu były zgodne z ich oczekiwaniami.

(dowód: akta kontroli str. 176-178)

W okresie objętym kontrolą w Szkole dokonano oceny pracy czterech nauczycieli. Żadna z tych ocen nie została dokonana na wniosek Rady.

Przeprowadzono również pięć ocen dorobku zawodowego nauczycieli za okres odbywanego stażu w procesie ubiegania się o kolejny stopień awansu zawodowego.

¹⁵ W badaniu ankietowym udział wzięło 84 uczniów klas 5a (17 uczniów), 5b (21), 6a (11), 6b (18) i 6c (17). Natomiast z przekazanych 84 ankiet dla rodziców ww. klas do kontrolera zwrótnie dotarło 57 ankiet (68 %).

¹⁶ Środki z funduszu Rady rodziców mogły być przeznaczone w szczególności na: poprawę bazy materialnej szkoły, wspomaganie procesu dydaktycznego szkoły, wycieczki szkolne, imprezy szkolne, nagrody, stypendia, zapomogi, obsługę finansową Rady Rodziców, pokrywanie innych uzasadnionych wydatków na rzecz uczniów, pokrywanie innych uzasadnionych wydatków związanych ze szkołą.

¹⁷ jako tzw. „30% zwrot z funduszu dla klas”.

Dyrektor we wszystkich przypadkach wnioskowała o opinię Rady, która wydała trzy pozytywne opinie w ww. zakresie zgodnie z posiadanymi kompetencjami, natomiast w pozostałych dwóch przypadkach Rada nie wydała opinii.

(dowód: akta kontroli str. 201, 202-211, 212-218)

Na terenie Szkoły nie prowadziły działalności stowarzyszenia lub inne organizacje wspierające działalność wychowawczą.

(dowód: akta kontroli str.82, 84-85, 160)

Przed złożeniem do organu prowadzącego założeń do projektów planów finansowych na lata budżetowe 2015, 2016 i 2017, Dyrektor przedkładała je Radzie do zaopiniowania. Projekty ww. planów zostały zaopiniowane pozytywnie na zebraniach Rady odpowiednio: 19 września 2014 r., 24 września 2015 r. i 19 września 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 81-82, 89, 91, 98, 100)

W okresie objętym kontrolą nie zaistniała konieczność opracowania programu i harmonogramu poprawy efektywności kształcenia lub efektywności wychowania szkoły. Nie była również w tym czasie prowadzona ewaluacja zewnętrzna.

(dowód: akta kontroli str. 81, 85, 219-219b)

W Szkole nie wprowadzono obowiązku noszenia przez uczniów jednolitego stroju. Rada rodziców nie występowała do dyrektora szkoły z wnioskiem o wprowadzenie takiego obowiązku. Zasady ubierania się uczniów określono w Statucie Szkoły podając, że uczeń ma obowiązek noszenia w trakcie przebywania na terenie szkoły, również w trakcie zajęć pozalekcyjnych, stosownego stroju¹⁸.

(dowód: akta kontroli str. 53, 160)

W okresie objętym kontrolą Rada nie kierowała do Dyrektora pisemnych wniosków w sprawach Szkoły. Odnotowano jedną skargę (w 2014 r.) dotyczącą stosowania przemocy wobec uczniów przez nauczyciela. Skarga została uznana za zasadną i przekazana w celu dalszego rozstrzygnięcia do Prokuratury Rejonowej w Katowicach oraz Rzecznika Dyscyplinarnego dla Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli przy Wojewodzie Śląskim. Dyrektor wyjaśniła, że rozstrzygnięcie przez ww. organy nastąpiło w okresie, kiedy nauczyciel nie pozostawał już w stosunku pracy (zwolniony na podstawie art. 20 Karty Nauczyciela) i z tego względu Szkoła nie otrzymała żadnych informacji o wyniku zakończonych postępowań.

(dowód: akta kontroli str. 81, 85, 160, 446-454)

W każdym z objętych kontrolą lat szkolnych Dyrektor szkoły zasięgała opinii Rady i uzyskiwała akceptację w sprawie dodatkowych dni wolnych od zajęć dydaktyczno-wychowawczych, ustalanych na dany rok szkolny.

(dowód: akta kontroli str. 82, 91, 98-99)

W Szkole nie wystąpiły przypadki odwoływania się od oceny pracy nauczycieli, oceny pracy Dyrektora oraz od rocznej oceny zachowania ucznia.

(dowód: akta kontroli str. 82, 85)

¹⁸ Strój, na co dzień, jako: spodnie lub spódnicę sięgającą nie więcej niż 10 cm nad kolano oraz dowolną bluzkę lub bluzę uszytą z nieprzezroczystego materiału, zasłaniającą dekolt, brzuch, plecy i bieliznę. Natomiast w dniach uroczystości szkolnych (rozpoczęcie i zakończenie roku szkolnego, sprawdzian dla szóstoklasistów, rocznice świąt narodowych, święto szkoły) uczniowie przychodzą do szkoły w stroju galowym, którym ustalono dla chłopców białą koszulę, granatowe lub czarne długie spodnie - za wyjątkiem spodni dresowych a dla dziewczynek białą bluzkę, granatową lub czarną spódniczkę sięgającą nie więcej niż 10 cm nad kolano, białe lub ciemne stonowane rajstopy, lub białe podkolanówki (skarpetki), ewentualnie długie czarne lub granatowe spodnie za wyjątkiem spodni dresowych.

W okresie objętym kontrolą w Szkole miało miejsce 20 wypadków uczniów. Dyrektor szkoły nie korzystała z możliwości powoływania przedstawicieli Rady do składu zespołów powypadkowych podając w wyjaśnieniach, że w skład zespołu powypadkowego wchodził pracownik BHP (w przypadku Szkoły pracownik Centrum Usług Wspólnych) oraz społeczny inspektor pracy, a przy sporządzaniu protokołu powypadkowego obecny był rodzic poszkodowanego ucznia i nie było obowiązku by członek Rady uczestniczył w tym zespole.

(dowód: akta kontroli str. 82, 85, 220)

Z badania ankietowego wynika, że 86% rodziców jest zadowolonych z działalności Rady Rodziców.

(dowód: akta kontroli str. 176-178)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. NIK zwraca uwagę, na potrzebę podjęcie działań w celu zapewnienia zgodności zapisów Regulaminu Rady Rodziców z przepisami prawa. Obecnie obowiązujący Regulamin Rady stanowi bowiem, że kadencja Rady trwa dwa lata. W konsekwencji takich uregulowań, w okresie objętym kontrolą, działająca w Szkole Rada Rodziców była wybierana na dwuletnią kadencję (kadencja na lata szkolne: 2013/2014-2014/2015 i 2015/2016-2016/2017). Było to niezgodne z art. 53 ust. 3 ustawy o systemie oświaty, według którego wybory przeprowadza się w każdym roku szkolnym.

Dyrektor wyjaśniła, że zgodnie z Regulaminem, Prezydium Rady było wybierane imiennie na czas trwania kadencji, co dwa lata, natomiast rodzice „(...) wchodzący w skład Rady Rodziców mogą się zmieniać gdyż z założenia na zebraniach Rady Rodziców ma być obecny przynajmniej jeden przedstawiciel Rady oddziałowej (ustalany przez radę oddziałową pomiędzy sobą)”.

(dowód: akta kontroli str. 60-61, 72, 167-169)

NIK wskazuje, że zapis § 7 pkt 1 Regulaminu Rady, mówiący o dwuletniej kadencji, odnosi się do całej Rady Rodziców, a nie tylko jej Prezydium.

2. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na potrzebę gromadzenia i przechowywania dokumentacji pracy Rady Rodziców, w sposób zgodny z zapisami Regulaminu Rady¹⁹.

3. Izba zwraca uwagę, że w latach szkolnych 2014/2015–2016/2017 przedkładane Radzie Rodziców celem zaopiniowania projekty planów finansowych na poszczególne lata budżetowe nie były tymi, o których mowa w art. 248 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²⁰, co w konsekwencji nie odpowiadało wymogom określonym w art. 54 ust. 2 pkt 3 ustawy o systemie oświaty.

1.2. Współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym w realizacji zadań wychowawczych.

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą Szkoła współpracowała z lokalnymi podmiotami i organizacjami prowadzącymi pracę wychowawczą wśród dzieci i młodzieży, czego efektem było rozszerzenie i wzbogacenie form działalności wychowawczej Szkoły. Współpracowano m.in. z: Pałacem Młodzieży, Miejskim Domem Kultury, Biblioteką Miejską, Uniwersytetem Ekonomicznym, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej (MOPS), Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną nr 3, Wydziałem Polityki

¹⁹ Zgodnie z § 7 pkt 4 Regulaminu Rady „dokumentacja z pracy Rady Rodziców przechowywana jest w kancelarii szkoły”.

²⁰ Dz. U. z 2016 r., poz. 1870 ze zm. Według art. 248 ust. 1 i 2 ustawy projekty planów finansowych opracowuje się po przekazaniu przez zarząd jednostki samorządu terytorialnego projektu uchwały budżetowej na podstawie informacji przekazanych przez zarząd jst.

Spółecznej Urzędu Miasta, Muzeum „*Walcownia Cynku*”, Schroniskiem dla Zwierząt, Strażą Miejską, Strażą Pożarną, Komendą Miejską Policji (KMP), Kuratorium Oświaty, X Harcerską Drużyną Żeglarską, Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym, Pracownią Edukacji Żywej, WTZ (Warsztatem Terapii Zajęciowej), Gimnazjum nr 14, Miejskimi Przedszkolami nr 56, nr 65, nr 66, Galerią Magiel, Centrum Aktywności Lokalnej Stowarzyszeniem „*Mocni razem*”, Fundacją ENO, Nadleśnictwem, Centrum American Corner.

We współpracy z ww. podmiotami realizowano następujące działania:

- projekty profilaktyczne – „Alternatywa”, „Miejska dżungla”, „Bezpieczne dziecko – przyjaciel Sznupka”,
- projekty edukacyjne – „Ratujmy i uczmy ratować”, „Trzymaj formę”, „Mam kota na punkcie mleka”, „Produkcja Grzecznołinu”, „Lepsza szkoła”, „Diagnoza z Nową Erą”, „Uczeń na medal”, „Nie pal przy mnie proszę”, „Kibicuję Fair – Play”, „Książki naszych marzeń”, „Zdrowy alfabet”, „Akademia bezpiecznego Puchatka”, „Śniadanie daje moc”,
- programy – „Owoce w szkole”, „Zdrowo jem, więcej wiem”,
- akcje – „Europejski kodeks walki z rakiem”.

(dowód: akta kontroli str. 221, 222-226, 227-236, 237-295)

W ramach najbardziej rozbudowanego programu profilaktyczno-wychowawczego „Alternatywa” w latach 2014-2017 (do końca pierwszego półrocza) prowadzono popołudniowe zajęcia sportowe, dydaktyczno-wyrównawcze, artystyczne, terapeutyczno-pedagogiczne, komputerowe, imprezy integracyjne (kino, wycieczki) i inne w ramach koła wolontariusza, gospodarstwa domowego, gier planszowych, dziennikarstwa telewizyjnego, języka angielskiego i matematyki.

Na zajęcia pozalekcyjne w ramach tego programu w ww. okresie przeznaczono łącznie 3 801 godz. (odpowiednio 912,5, 893, 1 162, 833,5 godz.), udział w nich wzięło 976 uczniów (odpowiednio 277, 283, 237 i 179 uczniów), a we wszystkich zajęciach uczestniczyło łącznie 3 007 uczniów (odpowiednio 909, 755, 781 i 562 uczniów). Praca wychowawcza w tej formie polegała na zagospodarowaniu czasu wolnego uczniów, rozwoju ich zainteresowań oraz przyczyniła się do osiągania sukcesów podczas konkursów wewnętrznych szkolnych i pozaszkolnych.

(dowód: akta kontroli str. 296-319)

Ocena częściowa

Szkoła stworzyła odpowiednie warunki funkcjonowania Rady Rodziców i podejmowała działania w celu umożliwienia Radzie aktywnej współpracy realizacji procesu wychowawczego. W Statucie Szkoły określono prawidłowo kompetencje rady rodziców, ale jej wybór był prowadzony z naruszeniem przepisów ustawy o systemie oświaty. Szkoła prowadziła współpracę z lokalnymi instytucjami i organizacjami pozaszkolnymi w celu poszerzenia oddziaływań wychowawczych takich jak m.in. zajęcia pozalekcyjne, wycieczki, wyjścia do kina, teatru, uczestnictwo w wystawach i koncertach. Praca wychowawcza z uczniami w formie zajęć pozalekcyjnych w wszechstronnych kołach zainteresowań sprzyjała rozwojowi ich zainteresowań oraz umożliwiała udział i osiąganie sukcesów w różnych konkursach szkolnych i pozaszkolnych.

2. Aktywność rady rodziców w zakresie kształtowania realizowanych w szkole programów: wychowawczego i profilaktyki

Opis stanu faktycznego

Szkoła dysponowała Programami wychowawczymi oraz Programami profilaktyki na lata szkolne 2014/2015 – 2016/2017, przyjętymi w kolejnych latach szkolnych

uchwałami Rady Rodziców odpowiednio: 19 września 2014 r., 24 września 2015 r. i 19 września 2016 r., następnie uchwałami Rady Pedagogicznej odpowiednio 30 września 2014 r i 2015 r oraz 28 września 2016 r. W trakcie roku szkolnego nie dokonywano korekt i zmian w treści, bądź sposobie realizacji ww. programów.

(dowód: akta kontroli str. 320-333, 334-342, 344-355, 357-367, 369-380, 382-390)

Dokumenty te były dostosowane do wymogów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii²¹.

(dowód: akta kontroli str. 81-86, 83-84, 138, 144, 153-154, 333, 343, 356, 368, 381, 391, 392-395)

Analiza treści zawartych w tych programach wykazała, że:

- w programach wychowawczych realizacja zadań skierowana była do uczniów, a w programach profilaktyki do całej społeczności szkolnej (uczniowie, nauczyciele, wychowawcy, pedagog szkolny, psycholog, higienistka szkolna i rodzice).
- programy dostosowano do potrzeb i możliwości rozwojowych uczniów oraz środowiska, a zamierzone przedsięwzięcia były dostępne dla wszystkich zainteresowanych uczniów.
- w programie wychowawczym na rok szkolny 2014/2015 w ramach celu ogólnego tj. wspomagania dziecka we współpracy z rodzicami poprzez kształtowanie jego umiejętności intelektualnych, osobowości i właściwych postaw interpersonalnych założono spełnienie trzech celów szczegółowych poprzez realizację ośmiu działań i przypisanych do nich 22 zadań. W kolejnym roku szkolnym w programie wyznaczono siedem celów takich jak: stwarzanie w szkole środowiska wszechstronnego rozwoju osobowego ucznia (w wymiarze intelektualnym, psychicznym, społecznym, estetycznym, moralnym i duchowym); budowanie własnego systemu wartości, samoświadomości oraz umiejętności interpersonalnych ucznia; wdrażanie do samodzielności uczniów w dążeniu do dobra w jego wymiarze zarówno indywidualnym, jak i społecznym; uczenie szacunku dla dobra wspólnego, jako podstawy życia społecznego oraz przygotowywanie do życia w rodzinie, społeczności lokalnej i w państwie w duchu przekazu dziedzictwa kulturowego i kształtowania postaw patriotycznych; przygotowanie uczniów do rozpoznawania wartości moralnych, dokonywania wyborów i hierarchizacji wartości; działanie na rzecz tworzenia w szkole wspólnoty nauczycieli i uczniów; kształtowanie cech i umiejętności ucznia²², realizowanych w sześciu obszarach. W ramach celu ogólnego programu wychowawczego na rok szkolny 2016-2017, tj. wszechstronnego rozwoju dziecka w atmosferze bezpieczeństwa, tolerancji i życzliwości, przy współpracy z rodzicami uczniów i lokalnej społeczności realizowanego w ramach siedmiu obszarów i przypisanym im 24 zadań.
- w programach profilaktyki na lata szkolne 2014/2015-2015/2016 dziesięć wyznaczonych celów realizowano w czterech działach programowych²³,

²¹ Dz. U. z 2015 r. poz. 1249, zwane dalej: „rozporządzeniem MEN z 18 sierpnia 2015 r.”.

²² Rozwój zainteresowań; znajomość języków obcych; posługiwanie się komputerem, wiara we własne siły i możliwości, wytyczenie sobie celów i dążenie do ich osiągnięcia, asertywność, poczucie własnej wartości adekwatna samoocena, dbałość o higienę psychiczną i fizyczną, radzenie sobie ze stresem, rozwiązywanie sytuacji konfliktowych, znajomość norm grupowych i przestrzeganie ich, odróżnianie dobra od zła i komunikatywność i współpraca w grupie.

²³ Ograniczenie wśród uczniów przemocy i agresji; podniesienie poziomu kultury osobistej uczniów; przestrzeganie uczniów przed zagrożeniami związanymi z zachowaniami ryzykownymi (papierosy, alkohol, narkotyki); propagowanie wśród uczniów zdrowego stylu życia; zagwarantowanie uczniom poczucia bezpieczeństwa; wspieranie rodziny w realizacji jej funkcji

natomiast program na rok szkolny 2016-2017 uległ zmianie i w ramach dziesięciu celów głównych realizowano trzynaście celów operacyjnych dla uczniów, cztery cele dla nauczycieli i trzy cele dla rodziców.

(dowód: akta kontroli str. 320-333, 334-342, 344-355, 357-367, 369-380, 382-390)

Szkolne programy wychowawcze i profilaktyki podlegały ewaluacji²⁴ poprzez sporządzenie rocznych sprawozdań, opisujących ich działanie natomiast nie określono w nich wskaźników (ilościowych i jakościowych²⁵), które pozwoliłyby na rzetelne monitorowanie stopnia osiągania celów, co pozwoliłoby na dokonanie oceny skuteczności oraz trwałości podejmowanych działań. W sprawie braku wskaźników Dyrektor wyjaśniła, że treść i forma ww. programów „(...) nie jest określona w żadnym z obowiązujących aktów prawnych. Nie ma podstaw, by należało określić wskaźniki ilościowe i jakościowe pozwalające na monitorowanie osiąganych celów”.

(dowód: akta kontroli str. 332, 342, 355, 367, 380, 390, 399-401, 405-407)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na potrzebę określania w przygotowywanych programach mierzalnych celów ich realizacji oraz wskaźników pozwalających na pomiar skuteczności realizowanych programów. Zdaniem NIK niezbędne dla skutecznego zarządzania Szkołą jest nie tylko właściwe wyznaczenie jej celów i zadań, ale również sformułowanie wskaźników i przypisanych im mierników w taki sposób, żeby po zrealizowaniu zadań uzyskać odpowiedź, czy działania podejmowane przez szkołę przyniosły zamierzone efekty.

Ocena częściowa

Szkoła, w pierwszym miesiącu każdego roku szkolnego z okresu objętego kontrolą (lata szkolne 2014/2015-2016/2017), dysponowała gotowymi do realizacji programami wychowawczym i profilaktyki, uchwalonymi przez Radę Rodziców w porozumieniu z Radą Pedagogiczną. Zastosowany tryb pracy nad programami i sposób ich uchwalenia był zgodny z art. 54 ust. 2 pkt 1 ustawy o systemie oświaty.

3. Efekty wychowania

Opis stanu
faktycznego

1. W celu określenia problemów wychowawczych w Szkole przeprowadzano, na etapie tworzenia programów profilaktycznych, diagnozę środowiska szkolnego poprzez badanie ankietowe uczniów, rodziców i nauczycieli. Na tej podstawie zdiagnozowano występujące w Szkole obszary zagrożeń takie jak: problem przemocy i agresji, niszczenie i nieposzanowanie mienia szkolnego, brak dyscypliny i niska kultura osobista uczniów (używanie wulgaryzmów i przekleństw), niska frekwencja niektórych uczniów (w tym problem wagarów) oraz palenie papierosów przez uczniów klas starszych.

Pedagog szkolny oraz psycholog oddziału przedszkolnego i wychowawca tego oddziału przeprowadzali diagnostykę środowiskową wszystkich uczniów klas pierwszych i uczniów nowo przyjętych, w wyniku której:

- ustalali w kartach indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego indywidualne sposoby pracy z dziećmi i ich rodzicami, a także oceniali efektywność prowadzonych działań,
- przekazywali wnioski Dyrektorowi oraz gronu pedagogicznemu,

wychowawczej, opiekuńczej i socjalnej; eliminowanie wagarów i niskiej frekwencji na zajęciach; wspieranie rozwoju dzieci sześciolletnich w związku z obniżeniem wieku realizacji obowiązku szkolnego; ćwiczenie umiejętności komunikacji, wyrażania własnych opinii, przekonań i poglądów; wspierać relacje rodzic – uczeń – nauczyciel, w celu tworzenia właściwego klimatu szkoły zapewniającego podmiotowość i bezpieczeństwo uczniów, nauczycieli i rodziców.

²⁴ Sposoby ewaluacji: stała obserwacja; analiza dokumentacji klasowej i szkolnej; ankiety dla rodziców dotyczące ich oczekiwań dydaktyczno-wychowawczych wobec szkoły oraz stopnia spełnienia tych oczekiwań; analiza trudności wychowawczych przeprowadzona przez pedagoga szkolnego na podstawie danych zebranych od rodziców i wychowawców klas; sondaże, wywiady, rozmowy.

²⁵ Wskazanie wartości początkowej oraz wartości końcowej, jako miernika do osiągnięcia celu.

- na bieżąco analizowali poszczególne przypadki zachowań uczniów,
- wychowawcy i nauczyciele poszczególnych klas podejmowali działania zmierzające do eliminacji zagrożeń i wzmacniania pozytywnych zachowań,

Jak wyjaśniła Dyrektor „(...) *Diagnoza środowiska nie przybiera formy dokumentu. Polega na zapoznawaniu się z dokumentacją ucznia/przedszkolaka, dokumentami dostarczonymi przez rodziców (np. opinie, orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej, obserwacja dziecka podczas lekcji, przerw, zajęć z pedagogiem i psychologiem z poradni, wywiady: z rodzicami, pracownikiem MOPS-u, asystentem rodziny, kuratorem, dzielnicowym itp., Jeśli zachodzi potrzeba kontaktujemy się również z nauczycielami lub pedagogiem, który zna dziecko z poprzedniej placówki. Informacje nie są gromadzone w jeden dzień, dlatego trudno mówić o jakimkolwiek dokumencie. Każde dziecko, które wymaga szczególnych działań ma założoną kartę pomocy psychologiczno-pedagogicznej*”.

(dowód: akta kontroli str. 358, 371, 384, 396-399, 402-405, 408-408b, 484-485, 521-542)

Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego w trakcie kontroli NIK wśród 84 uczniów wskazują, że 57% z nich lubi chodzić do Szkoły. W razie problemów wychowawczych lub osobistych 79,8% uczniów zwraca się o pomoc do wychowawcy klasowego i 78,6 % korzysta pomocy pedagoga szkolnego. Spośród 57 ankietowanych rodziców, 63,2% pracę wychowawczą Szkoły oceniło bardzo dobrze, a 29,8 % uważa ją za dostateczną (trzech rodziców – 5,3% określiło ją, jako niewystarczającą). W opinii rodziców, wyrażonej w ankietach, Szkoła powinna w większym stopniu oddziaływać na uczniów w celu kształtowania następujących cech: poszanowanie wartości i godności ludzkiej (68,4% badanych), sprawiedliwości, tolerancji (66,7% badanych), uczciwości, szczerości i prawdomówności (56,1% badanych). Odnosnie potrzeby wzmocnienia działań profilaktycznych realizowanych przez Szkołę, 52,6% ankietowanych rodziców wskazało na konieczność przeciwdziałania różnym formom agresji, a 36,8% na uczenie przyjmowania odpowiedzialności za swoje zachowanie.

(dowód: akta kontroli str. 176-178, 179-182)

W przeprowadzonej w latach szkolnych 2014/2015-2015/2016 ocenie realizacji programów wychowawczego i profilaktyki wzięto pod uwagę wyniki ewaluacji wewnętrznej „Bezpieczeństwo w Szkole”, wnioski z nadzoru pedagogicznego, dokumentację pedagoga szkolnego, wnioski z wywiadów przeprowadzonych z nauczycielami, uczniami, rodzicami i analizy sytuacji opiekuńczo – wychowawczej

Na podstawie oceny realizacji programów zdefiniowano mocne i słabe strony Szkoły²⁶ oraz sformułowano wnioski do dalszej pracy z uczniami, które potwierdzały diagnozę problemów wychowawczych sformułowaną na etapie przygotowania programów profilaktycznych. Dokonane oceny realizacji programów stanowiły podstawę przy tworzeniu planów pracy Szkoły oraz wyznaczały kierunki do pracy dla kadry nauczycielskiej Szkoły, w tym pedagoga szkolnego.

(dowód: akta kontroli str. 399-401, 405-407, 484-485, 487-507, 521-542)

Dyrektor, co roku (do 31 sierpnia), na zebraniu Rady pedagogicznej przedstawiała wyniki i wnioski ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego. Z treści tych dokumentów wynikało, że omawiano tam zagadnienie dotyczące realizacji programów wychowawczego i profilaktyki i wskazywano m.in. na konieczność prowadzenia działań wskazującym uczniom sposoby przeciwdziałania przemocy i agresji, aktywizować uczniów do udziału w zajęciach pozalekcyjnych, aktywizować

²⁶ Sprawozdania z realizacji programów na dzień 30 czerwca 2015 i 2016 r.

rodziców w celu wypełniania przez uczniów obowiązku szkolnego, uświadamiania skutków uzależnienia w szczególności skutków używania dopalaczy.

(dowód: akta kontroli str.508-520)

2. Analiza zapisów w dziennikach lekcyjnych z roku szkolnego 2016/2017 wykazała, że fakt zapoznania uczniów z Wewnątrzszkolnymi Zasadami Oceniania (WZO) nie był udokumentowany. Dyrektor wyjaśniła w tej sprawie, że uczniów zapoznawano z WZO na początku września w trakcie lekcji organizacyjnych, natomiast rodziców – w trakcie spotkań zorganizowanych przez wychowawców, co potwierdzały zapisy z zebrań rodziców na początku roku szkolnego. Zasady WZO upublicznione były również na stronie internetowej BIP Szkoły²⁷.

W Szkole przestrzegano zasad określonych w WZO. Roczne oceny zachowania uczniów były zgodne ze skalą określoną w § 13 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych²⁸. Dokumentowanie ocen odbywało zgodnie z wymogami § 10 ust. 3 i § 15 ust. 1, 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji²⁹.

(dowód: akta kontroli str. 409-433, 434-439, 440-443, 444, 445)

W odniesieniu do roku szkolnego 2014/2015 w kolejnych latach szkolnych nastąpił wzrost liczby uczniów z klas IV-VI, którzy uzyskali wzorową ocenę z zachowania (z 31 uczniów w roku szkolnym 2014/2015 do 40 w roku szkolnym 2015/2016 i 33 w roku szkolnym 2016/2017 tj. wzrost wynosił odpowiednio 22,5 % i 6,1 %), odsetek uczniów z ww. oceną w kolejnych latach stanowił 25,0 %, 38,8 % i 32,0 % ogółu uczących się w tych oddziałach,

W analizowanych latach szkolnych 2014/2015-2016/2017 ocenę naganą otrzymało odpowiednio: siedmiu, dziewięciu i czterech uczniów .

(dowód: akta kontroli str. 455-482)

W latach szkolnych 2014/2015, 2015/2016 i 2016/2017 w klasach IV–VI odnotowano spadek liczby uczniów promowanych do następnej klasy z wyróżnieniem i było to odpowiednio: 33, 30 i 22 uczniów. Liczba ocen niedostatecznych również uległa spadkowi i ocen tych było odpowiednio: 11, 4 i 5. Liczba uczniów niepromowanych do następnej klasy wynosiła odpowiednio: 4, 1 i 2, a liczba uczniów powtarzających klasę wynosiła odpowiednio: 14, 6 i 1³⁰.

(dowód: akta kontroli str. 458-482, 483)

Frekwencja w tym okresie stale wzrastała i wynosiła odpowiednio 83,5%, 86,2% i 86,35 % (średni poziom frekwencji w roku szkolnym wynosił 85,4%).

(dowód: akta kontroli str. 458-479, 483a)

Z informacji uzyskanych³¹ od Komendanta Miejskiego Policji w Katowicach wynika, że w ostatnich trzech latach (2014-2016) na terenie Szkoły miało miejsce ogółem

²⁷ <http://sp42katowice.szkolnastrona.pl/bip/p,1007,wewnatrzszkolne-zasady-oceniania>.

²⁸ Dz. U. 2015 r. poz. 843, ze zm.

²⁹ Dz. U. 2014 r. poz. 1170.

³⁰ Różnica pomiędzy liczbą niepromowanych uczniów a liczbą uczniów powtarzających klasę wynikała z ruchu uczniów związanego ze zmianą miejsca zamieszkania na początku lub w trakcie roku szkolnego.

³¹ Informacja uzyskana w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2017 r. poz. 524), zwanej dalej „ustawą o NIK”.

12 zdarzeń z udziałem uczniów Szkoły³², w których przejawiano zachowania problemowe, takie jak akty wandalizmu (trzy przypadki), kradzieże (cztery), akty agresji wobec dorosłych lub innych uczniów (dwa) i po jednym przypadku spożywania alkoholu lub odurzania się, paserstwa. W związku z tymi zdarzeniami Policja podjęła działania interwencyjne wobec 13 uczniów Szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 484-488)

Ocena częściowa

W Szkole diagnozowano problemy wychowawcze. Realizacja programów wychowawczych i profilaktyki korzystnie oddziaływała na uczniów w Szkole, o czym świadczy wzrost liczby wzorowych i spadek nagannych ocen zachowania, spadek liczby ocen niedostatecznych na koniec roku szkolnego oraz rosnąca z roku na rok frekwencja na zajęciach. Realizowane przez Szkołę działania wychowawcze i profilaktyczne, w ocenie rodziców zapobiegały niepożądanym zachowaniom, zaś atmosfera wzajemnej współpracy i poszanowania skutkowała poczuciem bezpieczeństwa uczniów, którzy mogli liczyć na pomoc ze strony nauczycieli i pedagoga.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³³ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Katowice, dnia 14 lipca 2017 r.

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Katowicach

Kontroler nadzorujący

Bogusław Gębica

Doradca ekonomiczny

³² W 2014 r. 6 zdarzeń, w tym jedno zdarzenia dotyczące wandalizmu (interwencja wobec jednego ucznia), dwie kradzieże (trzech uczniów), jedno zdarzenie alkoholizowania się (jeden uczeń), jedno zdarzenie używania środków odurzających (jeden uczeń) i jedno zdarzenie inne – paserstwo (jeden uczeń). W 2015 r. cztery zdarzenia, w tym jedna agresja skierowana do dorosłych (znieważenie osoby przez jednego ucznia), jedno zdarzenia dotyczące wandalizmu (interwencja wobec jednego ucznia), dwie kradzieże (dwóch uczniów). W 2016 r. 2 zdarzenia, w tym jedna agresja wobec innych - groźby bójki i pobicia bez poważnych konsekwencji zdrowotnych (jeden uczeń) i jedno zdarzenia dotyczące wandalizmu (jeden uczeń).

³³ Dz. U. z 2017 r., poz. 524, zwana dalej „ustawą o NIK”.